

Hvad gør demens ved os?

Demensdagene d. 23. maj 2022 v/ *Susanne Boel, Demensfaglig psykolog*

Hvordan truslen mod selvet udfordrer mestring for alle involverede
– en relationel, psykodynamisk og eksistentiel tilgang

Det særlige ved demens

- ❖ Det er *den oplevende instans* der smuldrer!
 - ❖ Herunder den regulerende og organiserende instans

”...relatives often feel the neurological insult as a “personality death,” as the emergence of a “double,” a “ghost,” someone physically familiar but emitting a continual sense of unreality.”

Salas, C. (2012) s. 82

Selvet er os givet i og med vores relationer

Oplevelsen af at være *center for initiativ og oplevelse*

- ❖ Erfaringen af at være vitalt levende, en sammenhængende (krops)oplevelse
- ❖ En grundlæggende oplevelse af værdi fordi jeg kan vække en tilpas respons i andre mennesker
- ❖ Kompetent og kreativt at kunne skabe relationer og resultater
- ❖ Mening via både samvær, samspil og fælles forståelse

*”The spontaneous gesture is
the True Self in action”*

Winnicott, D.W. (1990/1965): The Maturational
Processes and the Facilitating Environment”

Det katastrofiske

”... fraværet af en samlende mental tilstand der tillader gnidningsfri udveksling mellem organismen og verden, eller som en opløsning af selvets sammenhæng og kontinuitet...”

”Katastrofisk reaktion betyder ultimativt en opløsning af eksistensens kontinuitet, et frit fald, et skred fra centrum”

Kilde: Oversat fra Salas, C. (2012) s.80: Surviving Catastrophic Reaktion after Brain Injury: The use of Self-Regulation and Self-Other Regulation. Neuropsychoanalysis, (14)(1):77-92

At leve imens...

**Det
klinger**

katastrofiske

med

Det tilknytningsmæssige lag blotlægges

- ❖ Der sker en eksponering af tilknytningslaget
 - ❖ Det man har kompenseret med er væk
 - ❖ Behovet for en mere kompetent anden
 - ❖ Især i overgange
 - ❖ Afgivelse af kontrol, må stole på andre
 - ❖ Dertil kommer at også tilknytningslaget er læderet

Det værste tab af alle; tabet af ”mind meets mind”

”...Som svar på den instinktive søgen efter sammenhæng gennem brugen af andre, finder den demensramte en afgrund: umuligheden af at benytte andres sind som en kilde til psykisk kompensation og indre regulering.”

Oversat og bearbejdet fra: Salas, C. (2012) s.83:

**Demens skiller
mennesker ad**

Vi ser det man gør for at undgå angsten

- ❖ **Bortforklaringer**, bagatellisering, bebrejdelser, undgåelse, isolation, raseri og fortvivlelse, tale efter munden
- ❖ **Magisk tænkning**, katastrofetænkning og udskydelse
 - ❖ Hvis bare jeg elsker ham nok
 - ❖ Holde sygdommen væk ved at holde hjælpen væk
- ❖ **Handletrang**
 - ❖ For at undgå magtesløshed

Risiko for mistede forbindelser

Udvekslingslag:

- ❖ **Refleksion** – viden, værdier
- ❖ **Handling** – løsninger, få til at holde op
- ❖ **Kontakt** – relation, indlevelse

**Potensering bag om ryggen på os
- afmontering af faglighed og refleksion**

Det sted hvorfra jeg taler!!!

❖ Jeg må læse ind bagved

- ❖ Syge og pårørende ved ofte ikke selv hvordan de har det

❖ Viden er ikke nok!

Måden hvorpå jeg forbinder mig med den anden er afgørende

- ❖ For, at jeg kan bruge min viden relevant
- ❖ For at jeg kan ”nå den anden”
- ❖ For at mit budskab når frem

Mestring som tilstedevær

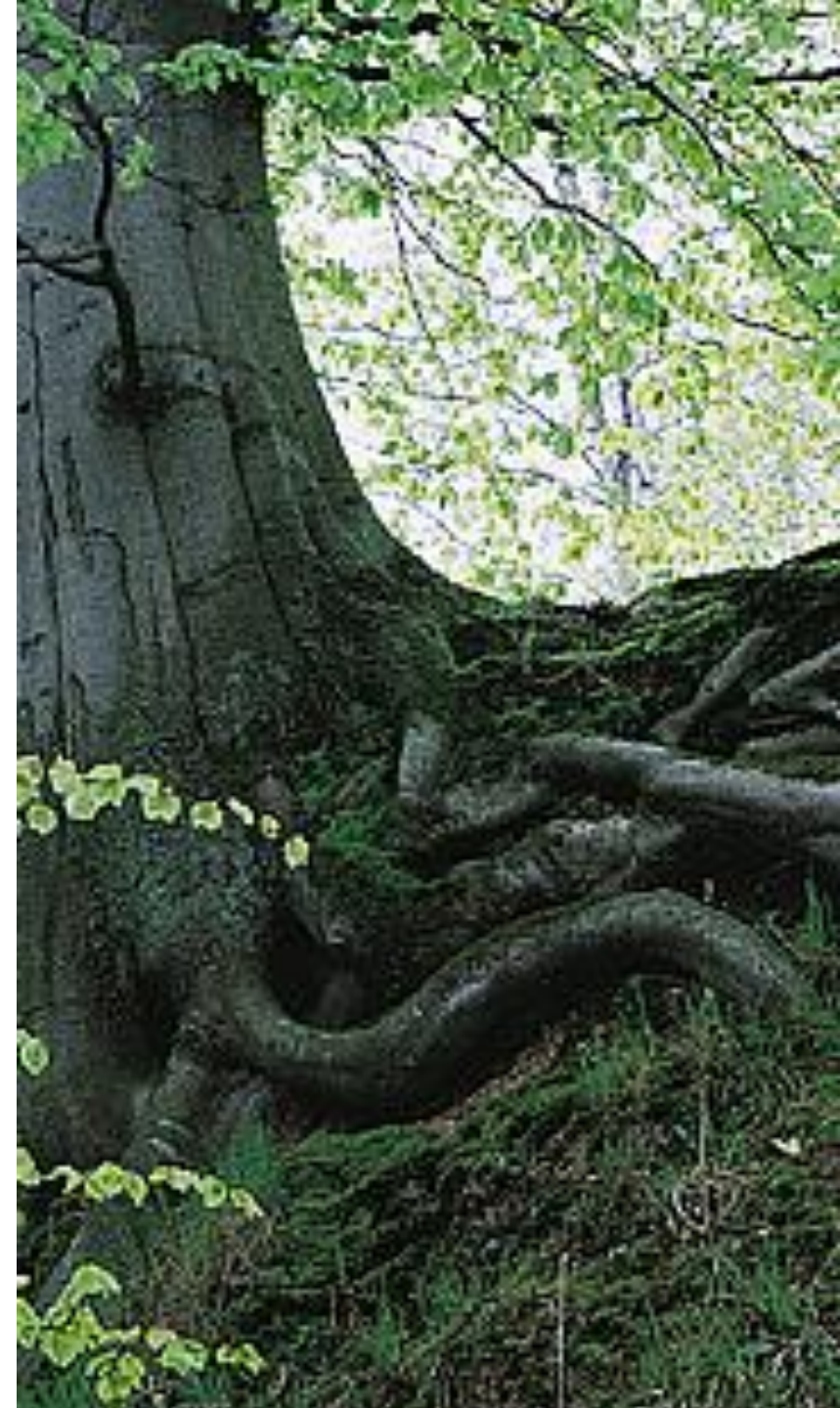
At "løfte selvet" og mindske den katastrofe-oplevelse, som følger i kølvandet på, at personen mister oplevelsen af at være herre i eget liv

Trøst i små bidder

Demens kan ikke bæres alene

- ❖ Der er nødt til at være en **livline** hele vejen gennem forløbet i form af personer, der har sikker grund under fødderne
- ❖ Det **stille samvær** af ligestillede kan nære mere end mange ord; at *mærke* man ikke er alene

Referencer

Boel, S. (2022). Personer med en demenssygdom – At håndtere et uhåndterbart tab.

<https://demens.aarhus.dk/demensvenlig-by/demensdagene-2022/>

Evans, S. (2004). Attachment in old age: Bowlby and others. I: Evans, S. & Garner, J. (Eds.), *Talking over the years*, pp. 43-55.

Garner, J. (2004). Dementia. I: Evans, S. & Garner, J. (Eds.), *Talking over the years*, pp. 215-230. New York: Brunner-Routledge.

Miesen, B. (2004). Towards a psychology of dementia care. Awareness and intangible loss. I: Jones G.M.M. & Miesen B.M.L. (Eds.), *Care-Giving in Dementia. Research and applications*, Volume 3. New York: Brunner-Routledge.

Salas, C. (2012). Surviving Catastrophic Reaktion after Brain Injury: The use of Self-Regulation and Self-Other Regulation. *Neuropsychoanalysis*, (14)(1):77-92

Stern, D.N (1995/1985): *Barnets interpersonelle univers*. København: Hans Reitzels Forlag.

Winnicott, D.W. (1990/1965). *The Maturation Processes and the Facilitating Environment*

Wogn-Henriksen K. (1997). *Siden bliver det vel verre....? nærbilder av mennesker med aldersdemens : en undersøkelse av aldersdemente menneskers opplevelse av seg selv og sin situasjon*. INFO-banken.